

KONCEPCE SOUDNÍHO LÉKAŘSTVÍ

doc. MUDr. Alexander Pilin, CSc.

Definice oboru

Soudní lékařství jest nauka o použití neboli vynaložení vědomostí a zkušeností lékařských k účelům soudním.

prof. Josef Reinsberg, Nauka o soudním lékařství, Praha,
1896

Postavení oboru ve společnosti

Postavení oboru ve společnosti

- ▣ Soudní lékařství je obor, který je v České republice součástí systému zdravotnictví.
- ▣ Specifické kompetence:
  - zdravotnické:
vyplývají ze zařazení oboru do resortu zdravotnictví
  - bezpečnostní:
těsná spolupráce s orgány činnými v trestním řízení, státním zastupitelstvím a soudy;

Postavení oboru ve společnosti

Postavení oboru ve společnosti

- ▣ Soudní lékařství je obor, který je v České republice součástí systému zdravotnictví.
- ▣ Specifické kompetence:
  - zdravotnické:
vyplývají ze zařazení oboru do resortu zdravotnictví:
zdravotnická náplně práce, kterou představuje provádění zdravotních pitev v případech smrti přirozené s nejasnou příčinou smrti a pitev, kde se jedná o smrt násilnou.

Náplň oboru

Objasňování vzniku poruchy zdraví z příčin vnitřních či zevních

- vedoucích ke smrti tj. smrti přirozené nebo násilné,
- nebo i u živých osob, kde je třeba kvalifikovat závažnost poruchy zdraví a okolnosti, které vedly k jejímu vzniku.

Tři součásti soudního lékařství

▣ Název oboru zahrnuje

- forenzní patologie: pracovní metodou je pitva a zjištění makro- a mikroskopických změn tkání a orgánů vedoucích ke smrti
- soudní lékařství: objasnění souvislostí pitevního nálezu a zjištěných vlivů vnitřních či zevních souvisejících s poruchou zdraví, která vedla ke smrti, ale i posuzování vzniku poruchy zdraví u živých osob a souvislostí s mechanismem vzniku poranění a dalších okolností a dále např. i následků, vzniklých v důsledku utrpěné poruchy zdraví.
- právní medicína, medicínské právo: otázky spojené se stížnostmi řešení filozoficko-etických hledisek lékařství, jejich zavedení do právních věd a formulaci v zákonech (např. pro trestný čin ublížení na zdraví musel být nejprve zobecněn pojem poruchy zdraví na základě lékařského vysvětlení závažnosti, zavedení pojmu mlčenlivosti zdravotnického pracovníka, informovaného souhlasu atp.).

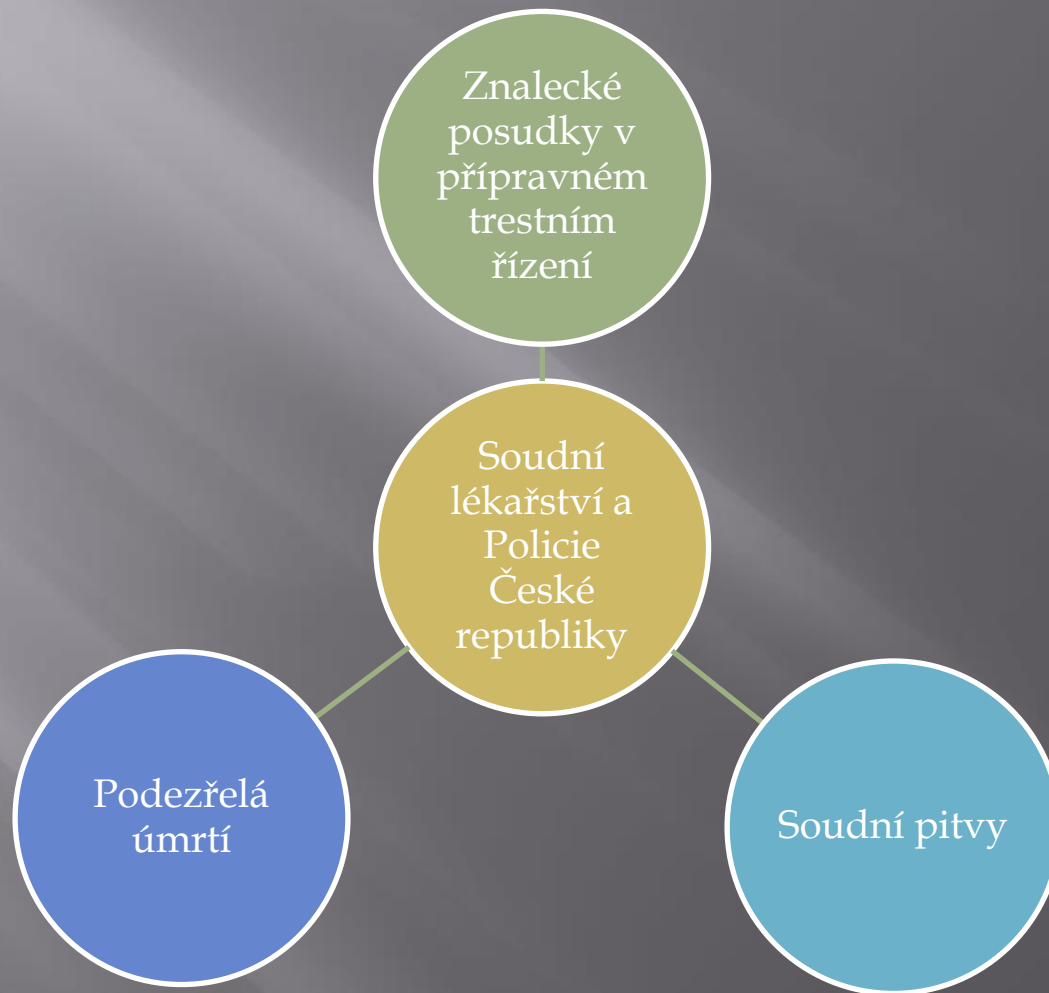
Běžně se jednotlivé názvy shrnují pod jeden název oboru
soudní lékařství.

Forenzní toxikologie

- ▣ Forenzní toxikologie se zabývá účinky chemických látek na zdraví
- ▣ Je nedílnou součástí soudního lékařství:
  - pracuje s lidským biologickým materiálem v případech, kdy je třeba takovou látku v tělesných tekutinách nebo orgánech identifikovat,
  - stanovuje jejich množství ve zkoumaných tělesných tekutinách a orgánech a vyslovuje se o účincích na organismus,
  - zabývá se záchytem nových syntetických drog, o jejichž stavbě a účincích je známo jen málo a navíc, jsou velmi rychle uváděny na „trh“ nové látky.

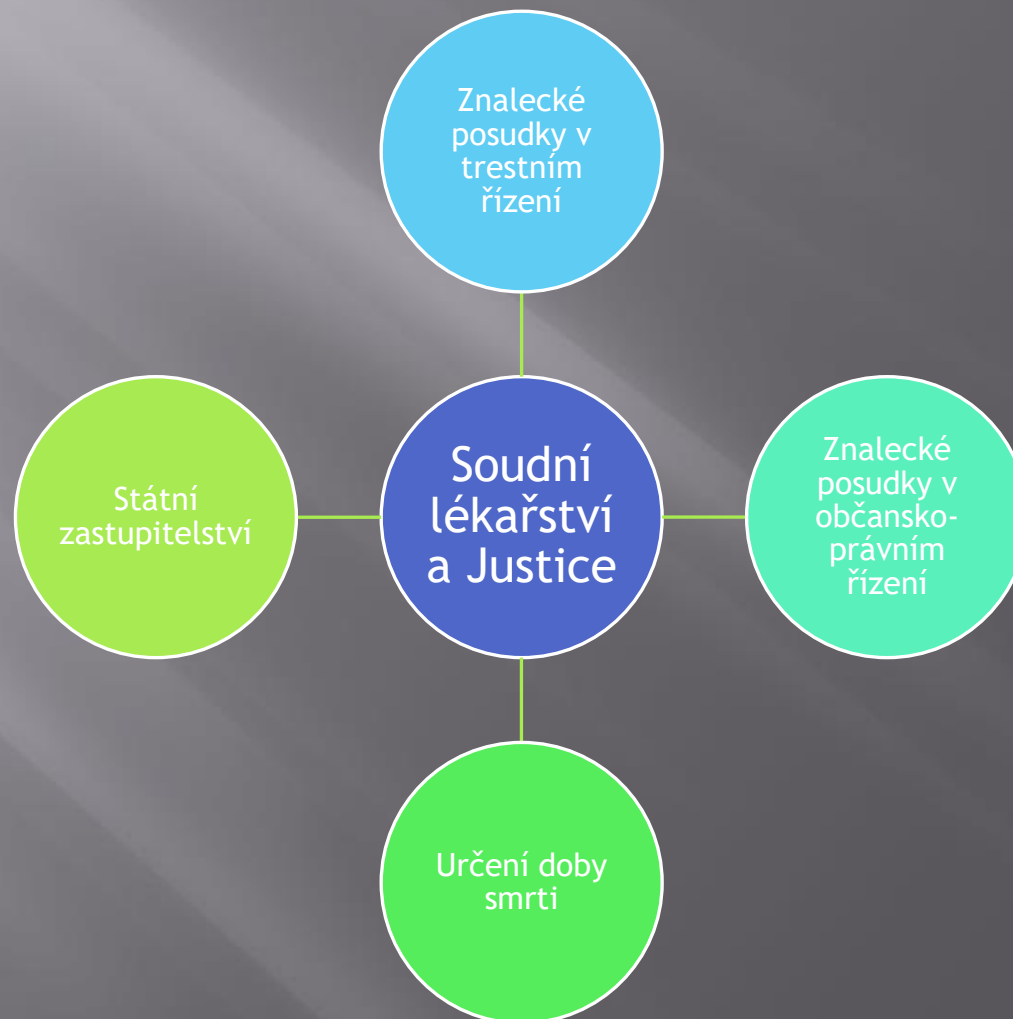
Postavení oboru ve společnosti

Postavení oboru ve společnosti

- ▣ Soudní lékařství je obor, který je v České republice součástí systému zdravotnictví.
- ▣ Specifické kompetence:
  - bezpečnostní:
těsná spolupráce s orgány činnými v trestním řízení, státním zastupitelstvím a soudy;

Postavení oboru ve společnosti

Hlavní úkoly oboru

- ▣ V oblasti součinnosti s orgány policie, státního zastupitelství a soudů:
  - podílí se na objasňování trestných činů, nebo podezření z jejich spáchání, souvisejících se vznikem poruchy zdraví.

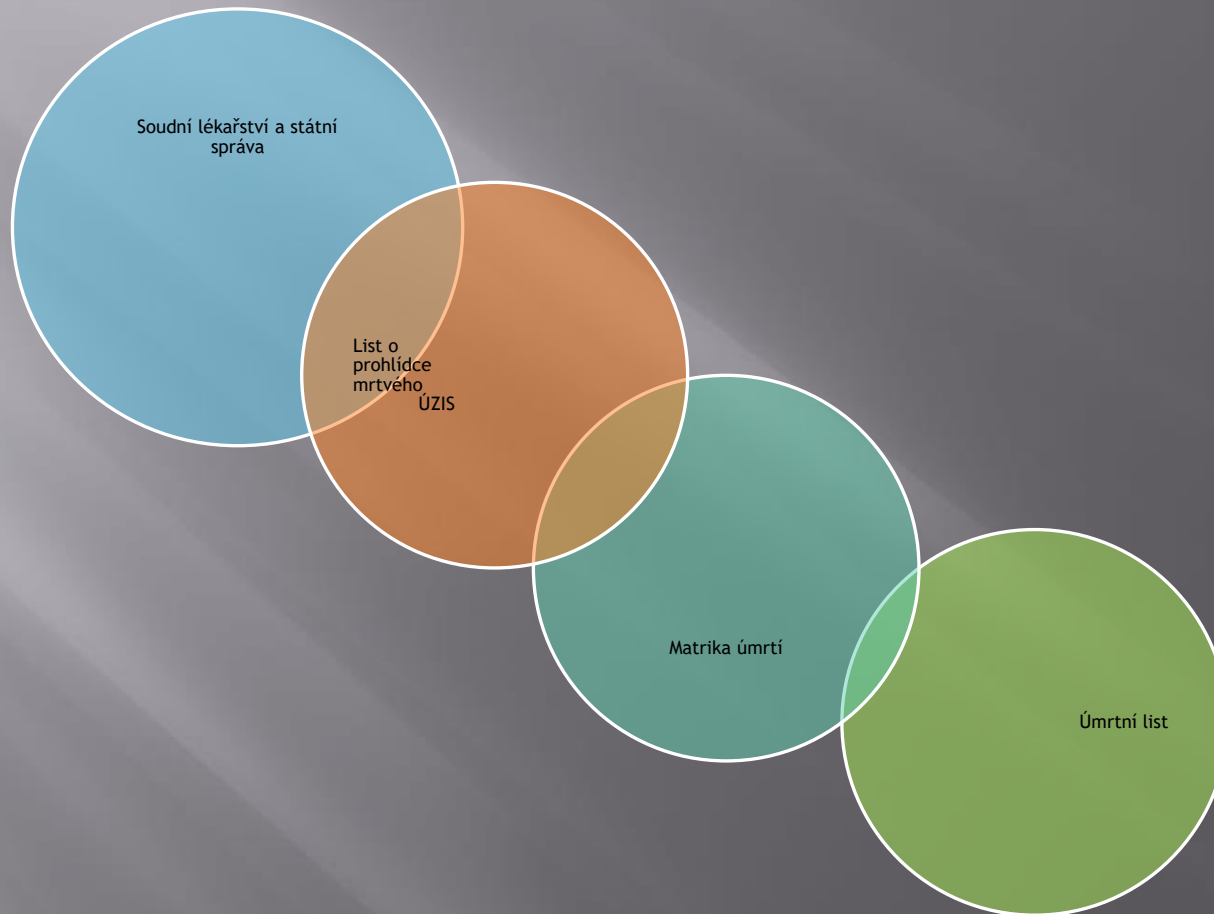
to se týká osob zemřelých,

- ▣ vyšetřovatel policie ČR nařizuje soudní pitvu

ale i živých

- ▣ soudní lékař podává znalecký posudek o mechanismu vzniku a závažnosti poruchy zdraví. Znalecký posudek je podkladem k právní kvalifikaci poruchy zdraví z hlediska trestního zákoníku a případného udělení trestu.

Postavení oboru ve společnosti

Ústavy a soudně-lékařská oddělení v ČR

Praha: má nejdelší tradici, 3 ústavy FN a tři lékařských fakult UK; Ústa soudního lékařství AČR ÚVN

Hradec Králové: založen v 1945, spadá pod FN HK a UK

Plzeň: založen v r. 1946, spadá pod FNP a UK

České Budějovice: oddělení SL při krajské nemocnici

Sokolov: oddělení SL při krajské nemocnici

Ústí nad Labem: oddělení SL při krajské nemocnici

Pardubice: oddělení SL při krajské nemocnici

Liberec: nové oddělení od r. 2013

Brno: založeno 1919, součást Lékařské fakulty Masarykovy university

Olomouc: po pražském ústavu při 1. LF má nejdelší tradici. Soudní lékařství se zmiňuje zde již v začátcích 19. století. Ústav soudního lékařství a medicínského práva byl založen v r. 1946 a nyní je součástí Lékařské fakulty univerzity Palackého.

Ostrava: ústav soudního lékařství při ostravské univerzitě a fakultní nemocnici.

Struktura soudně-lékařských pracovišť

Hlavní úkoly oboru

- ▣ V oblasti zdravotnictví:
- ▣ Poskytování nezbytných podkladů pro hodnocení zdravotního stavu obyvatelstva na základě zpráv o příčině smrti, základním onemocnění a úmrtí v důsledku úrazu a intoxikací státní zdravotní správě.
  - provádění pitev : Zák. 372/2011 Sb.
    - ▣ Význam pitvy spočívá v podávání pitevních zpráv lékařům zdravotnické záchranné služby, ošetřujícím lékařům v nemocnici nebo praktickým lékařům a slouží tak k ověření správnosti diagnóz a léčby.
  - provádění toxikologických analýz biologických vzorků u osob intoxikovaných neznámou látkou, alkoholem či u osob, které jsou podezřelé, že jsou pod vlivem návykové látky.
    - na základě výsledku toxikologické analýzy lékař-klinik přizpůsobí léčbu otráveného pacienta, nebo soudní lékař určí jako příčinu smrti otravu, vyšetřování krve nebo moče na přítomnost alkoholu nebo jiné návykové látky u řidičů.

Náplň oboru

Jedním z nejdůležitějších úkolů SLaT je poskytování podkladů pro hodnocení zdravotního stavu obyvatelstva na základě zpráv o příčině smrti, základním onemocněním a komorbidit, úmrtí v důsledku úrazu a intoxikací státní zdravotní správě. Pro tento účel je hlavním nástrojem provádění zdravotních pitev a toxikologických vyšetření osob zemřelých smrtí přirozenou či násilnou podle **Zákona o zdravotních službách 372/2011 Sb.** a také toxikologických vyšetření živých osob. V současné době se pitevní diagnózy zadávají do **Národního rejstříku pitev a toxikologických vyšetření**, který je veden při **Ústavu zdravotnických informací a statistiky (NRPTV)**. Dalším úkolem je **podávání pitevních zpráv** lékařům zdravotnické záchranné služby, ošetřujícím lékařům v nemocnici nebo praktickým lékařům a slouží tak k ověření správnosti diagnóz a léčby. Závěry pitev jsou probírány na **klinicko-soudně lékařských seminářích**. Pitevní diagnózy jsou sdělovány **osobám blízkým zemřelému**, pokud o to požádají. Nemalý význam má pitva v souvislosti s rozvojem **molekulárně biologických metod**, kdy je možné informovat osoby blízké o pravděpodobném genetickém riziku základního onemocnění, vedoucího ke smrti (např. kardiomyopatie). Na soudním lékařství se v odůvodněných případech provádějí pitvy osob zemřelých v souvislosti s podezřením na nesprávný diagnostický či léčebný úkon, nebo experti ze soudního lékařství jsou přibíráni k hodnocení takových případů do **znaleckých komisí** nebo týmu odborníků k provedení tzv. **ústavních znaleckých posudků**.

Hlavní úkoly oboru

- ▣ V oblasti součinnosti s orgány policie, státního zastupitelství a soudů:
- ▣ podíl na objasňování trestných činů, nebo podezření z jejich spáchání, souvisejících se vznikem poruchy zdraví. To se týká nejen osob zemřelých, ale i živých. Jedním ze základních výstupů pitvy je sdělení policii zda se jedná o smrt přirozenou či násilnou a odhalení případných úrazových změn, které nebyly, nebo nemohly být při prohlídce mrtvolky na místě nálezu zjištěny. Co se týká osob živých, je to zejména posuzování mechanismu vzniku a závažnosti poruchy zdraví kdy soudní lékař podává znalecký posudek na základě skutečností zjištěných z výpovědi poškozené osoby, pachatele, svědků a zdravotnické a další dokumentace (např. vyšetřovací spis PČR, soudní spis). Znalecký posudek pak je podkladem k právní kvalifikaci poruchy zdraví dle trestního zákoníku, a případného udělení trestu. Soudní lékaři podávají znalecké posudky o bolestném či nemateriální újmě na zdraví, které vznikly v důsledku úrazu.
- ▣ Pro soudy se poměrně často vyjadřujeme k době smrti, pokud nebyla stanovena s určitostí při prohlídce zemřelého, a je v pravomoci soudu stanovit datum úmrtí.

Hlavní úkoly oboru

- ▣ V oblasti vzdělávání:
- ▣ Pregraduální výuka je náplní předmětu soudní lékařství a učí se na lékařských fakultách. Kromě lékařských fakult je na některých univerzitách zařazena výuka soudního lékařství jako např. na Právnické fakultě UK, Policejní akademii, VŠCHT v Praze v rozsahu potřebném pro daný obor.
- ▣ Lékaři na soudním lékařství získávají postgraduální specializaci podle Vzdělávacího programu (Věstník MZ, částka 3, r. 2019). Podmínkou pro zařazení do specializačního vzdělávání v oboru soudní lékařství je získání odborné způsobilosti k výkonu povolání lékaře ukončením nejméně šestiletého prezenčního studia na lékařské fakultě, které obsahuje teoretickou a praktickou výuku v akreditovaném magisterském studijním programu všeobecné lékařství. Podmínkou pro získání specializované způsobilosti v oboru soudní lékařství je zařazení do oboru, absolvování základního patologického kmene (24 měsíců), specializovaného výcviku (36 měsíců) a úspěšné složení atestační zkoušky. Celková doba specializačního vzdělávání je minimálně 5 let.

Metodické řízení oboru

- ▣ Koncepční odborná činnost je v působnosti České společnosti soudního lékařství a soudní toxikologie České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně, která rovněž organizuje odborná setkání a konference soudních lékařů.